

บันทึกเรื่องเล่า

ชื่อองค์ความรู้ การทำรากอากาศให้กับต้นไม้เพื่อลดการสูญเสียน้ำเนื่องจากน้ำท่วมขัง

ประเด็นการปฏิบัติ นำรากไปเสียบติดกับกิ่งไม้ เพื่อเพิ่มการดูดอากาศของรากทำให้ต้นไม้ แข็งแรง

รายละเอียดเรื่องเล่า

การเรียนรู้ธรรมชาติ การเรียนรู้ความสมดุลของระบบนิเวศน์เป็นหัวใจสำคัญของการทำ “เกษตรธรรมชาติ” ให้ประสบความสำเร็จซึ่งความรู้ต่างๆที่ได้จากการเรียนรู้ธรรมชาติ เป็นรากฐานขององค์ความรู้ ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาการเกษตรของ นายบุญช่วย วงษ์ษา ซึ่งได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ต่างๆ ที่ได้จากการเรียนรู้จากธรรมชาติซึ่งถ้ามองให้ดีจะเห็นภาพที่มันเชื่อมโยงกัน ซึ่งจากการสังเกตและสอบถามวัตถุประสงค์จาก นายบุญช่วย วงษ์ษา จะเห็นได้ว่าตามใต้ต้นมะม่วงที่สวนกลางนา ของนายบุญช่วย มักปล่อยให้โคนต้นรก ซึ่งพี่บุญช่วย วงษ์ษา ได้อธิบายว่า พอถึงหน้าแล้งต้นไม้ที่ปล่อยให้โคนรกๆจะยังสดชื่นและเจริญเติบโตได้ดี แต่ต้นมะม่วง ที่เราดูแลโคนต้นเตียนอย่างดินนั้นจะต้องให้การดูแลเพิ่มขึ้นอีก 2 เท่า และเมื่อถึงฤดูฝนและมีน้ำจะท่วม บริเวณไหนพื้นที่เตียนโล่ง ต้นไม้จะโทรมและตาย ตรงกันข้ามบริเวณพื้นที่ไหนที่รกๆ ต้นไม้จะไม่ตาย และกิ่งไม้ ใบไม้ ที่กิ่งหักหรือตัดแต่งออกรวมกองไว้ไม่เผา ปล่อยให้ย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ตามธรรมชาติ สิ่งสำคัญจากการอย่างการเรียนรู้ระบบนิเวศน์ การทำเกษตรให้ยั่งยืนนั้นจะต้องปฏิบัติให้ขนานไปกับธรรมชาติ ให้มากที่สุดและแทรกแซงธรรมชาติให้น้อยที่สุด ให้ธรรมชาติสร้างความสมดุลและดูแลกันเอง การทาบกิ่งมะม่วงหรือไม้ผลกับต้นตอขนาดใหญ่ โดยการทาบกิ่งจะทำกับต้นตอที่มีขนาดตั้งแต่เส้นผ่าศูนย์กลาง 8 นิ้วขึ้นไป ซึ่งวิธีการนี้ช่วยทำให้การทาบกิ่งไว้ล่วงหน้าได้เป็นเวลาหลายเดือน ทำให้มีต้นไม้ขนาดใหญ่ที่ทาบกิ่งไว้ขายได้ตลอดเวลาหรือรอลูกค้าที่ต้องการได้ โดยที่ต้นตอยังสามารถนำมาใช้ทาบกิ่งได้ใหม่อีก จากการค้นพบจากการขยายพันธุ์พืชแบบทาบกิ่ง โดยใช้รากแทนต้นตอที่เพาะเอาจากเมล็ด ซึ่งวิธีการที่ได้ค้นพบนี้เกิดจากความต้องการขยายแปลงปลูกใหม่ แล้วบังเอิญไปขุดถูกรากมะขามเทศขาด และสังเกตเห็นว่ามะขามเทศมีระบบรากที่แข็งแรง หากินเก่งระบบรากจะมีมากในแนวอน ถ้าสังเกตโดยทั่วไปจะเห็นได้ว่า ต้นมะขามเทศตามข้างถนนบางที่ สามารถทำให้ถนนแตกเสียหายได้ซึ่งเกิดจากการชอนไชของราก และส่วนใหญ่ของรากจะลอยโผล่ขึ้นได้เหนือดิน จากคุณสมบัติอย่างนี้เองจึงทำให้เมื่อเราจะขุดดินใน บริเวณที่อยู่ไม่ห่างจากต้นมะขามเทศนัก จะพบว่าหลิกไม้พื้นที่จะขุด แล้วเจอรากมะขามเทศ มะขามเทศก็เป็นพืชที่น่าส่งเสริมให้ปลูกกันเยอะๆ ได้ เพราะปลูกง่าย ปลูกได้เกือบทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภาคไหนของประเทศไทย คุณสมบัติเด่นของมะขามเทศคือ เป็นพืชตระกูลถั่วเหมาะอย่างยิ่งที่จะปลูกรองพืชอื่นได้เพราะโตเร็ว “ จากการขุดเจอรากของมะขามเทศขาดเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความคิดลองนำรากมาทดลองทาบกิ่งเล่นๆ โดยไม่คิดว่าจะเป็นผล แต่ผลที่ได้รับกลับได้ผลดี กิ่งที่ลองทาบกิ่งไว้เล่นๆ ไม่จริงจ้งไม่หวังผลอะไร กับให้คำตอบที่เราไม่คาดคิด เพราะรากสามารถพัฒนาเนื้อเยื่อให้เข้ากับสภาพการติดได้ดี จึงเกิดเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับแบบไม่ตั้งใจทดลอง แต่กับได้รับมาโดยไม่ได้คาดคิด จากการทดลองขุดทำซ้ำหลายครั้งทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่และได้รับผลดี จึงได้คิดทดลองกับต้นไม้ชนิดอื่น ” โดยเฉพาะกับมะม่วง และผลที่ได้รับก็คือสามารถเข้ากันได้ ทำให้การตัดแต่งกิ่งไม้ขนาดใหญ่ จะไม่ใช่เพียงแค่เป็นปุ๋ยอย่างเดียวเหมือนอย่างในอดีต

ดังนั้นก่อนจะตัดกิ่งใหญ่ๆ เหล่านั้น เราจะทำการขุดรากขึ้นมาทาบไว้ล่วงหน้าก่อน เสร็จแล้วก็หุ้มรากเพื่อให้ ความชื้นด้วยขี้เลื่อย และ ขุยมะพร้าว และดินจะทำให้ได้ปริมาณรากแตกขยายเพิ่มขึ้น จากนั้นจึงตัดนำไป อนุบาลและปลูกได้ วิธีนี้ใช้ในการขยายพันธุ์พืชด้วยกิ่งขนาดใหญ่ได้ดี ซึ่งแต่ก่อนถ้าต้องการขยายพันธุ์พืช ด้วยกิ่งขนาดใหญ่จะต้องทำการขุดล้อม และการขุดล้อมต้องเสี่ยงกับการสูญเสียน้ำสูงมาก และมีข้อแม้ ข้อจำกัดหลายอย่างในการทำคือ จะต้องทำในฤดูฝนที่มีความชื้นเหมาะสมจึงจะทำได้ จากการได้อองค์ ความรู้เหล่านี้มาใช้ ทำให้เกิดการประยุกต์ นำมาทำเป็นรากอากาศให้กับต้นไม้ คือช่วงไหนที่มีน้ำท่วมขัง นานๆ จะเตรียมการทำเป็น รากอากาศไว้คอยเพื่อช่วยให้ต้นไม้ไม่ตาย ซึ่งในปัจจุบันมีลูกค้าและผู้สนใจที่ อยากได้ต้นไม้ใหญ่ๆ ไปปลูก เราจึงได้รับอานิสงค์จากองค์ความรู้นี้อย่างไม่คาดคิด ทำให้เกิดการ พัฒนาขุดรากขึ้นมาทำอย่างจริงจัง ทั้งขนาดเล็กขนาดใหญ่ เพราะบางครั้งเมล็ดที่ได้ในการนำมาเพาะไม่พอ จึงใช้วิธีนี้ และปัจจุบันได้พัฒนาวิธีการดังกล่าว โดยการเลี้ยงรากไว้บนต้นข้ามปี เพื่อใช้รากที่ได้นำไปทำ เป็นต้นต่อ โดยไม่ต้องไปขุดหารากเอาจากในดินเหมือนอย่างในอดีต ซึ่งขณะนี้ สวนกลางนา ได้ถ่ายทอด ให้กับผู้สนใจมาเรียนรู้วิธีการทำตั้งแต่ต้นจนจบหลักสูตร ไปหลายชุดแล้ว การขยายพันธุ์พืชโดยการขุด รากขึ้นมาทาบนั้น สวนกลางนาได้ดำเนินการปฏิบัติทดลองมา 8 ปีเศษ ส่วนใหญ่จะทำกับมะม่วง กระท้อน มะขามเทศ ฝรั่ง ขนุน ชมพู่ วิธีการ ก็คือ ถ้าเป็นการขยายพันธุ์กระท้อน ก็ใช้รากของกระท้อนเท่านั้น ขึ้นมาทาบ จะใช้รากของต้นไม้อื่นที่ไม่ใช่กระท้อนไม่ได้ ที่ลองแล้วทดแทนกันได้บ้าง ก็อย่างใช้รากของ ต้นจำปาขุดขึ้นมาใช้ทาบต้นจำปี หรือใช้รากมะขวิดมาทาบกับส้มโอ หรือมะกรูด มะนาวได้ การขุดราก ขึ้นมาทาบโดยทั่วไปจะใช้ความยาวของรากไม่เกิน 3 นิ้ว แต่ถ้าเป็นกิ่งใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลางขนาด 2 นิ้ว ขึ้นไปถึง 10 นิ้ว ควรใช้ความยาวของรากเพิ่มได้ แต่ไม่ควรยาวเกิน 6 นิ้ว จะทำให้รากที่นำมาใช้ทาบ แห้ง ก่อนติด ถูที่ใช้หุ้มรากควรเป็นสีทึบๆ หรือถ้าเป็นถุงใสควรนำไปไม้มาหุ้มปิดข้างนอกด้วยจึงจะได้ผลดี

สรุปสาระที่เป็นองค์ความรู้ (KA)

- วิธีการนี้สามารถทาบกิ่งไม้ไว้ขายได้ตลอดเวลาหรือรอลูกค้าได้ตลอดเวลา
- สามารถใช้ในการขยายพันธุ์พืชที่มีลำต้นขนาดใหญ่
- ในช่วงที่มีน้ำท่วมขังนานๆ การทำรากอากาศไว้คอย จะช่วยให้ต้นไม้ไม่
- ควรทำในฤดูฝนที่มีความชื้นเหมาะสม
- ความยาวของรากที่ใช้ทำรากอากาศของต้นไม้ควรอยู่ระหว่าง 3 นิ้ว
- หากกิ่งที่ทาบมี เส้นผ่าศูนย์กลางขนาด 2 นิ้วขึ้นไปถึง 10 นิ้ว อาจใช้ความยาวของรากเพิ่มได้ แต่ไม่ควรยาวเกิน 6 นิ้ว เพราะถ้ายาวเกินกว่า 6 นิ้วอาจจะทำให้รากที่นำมาทาบ แห้งเสียหาย ก่อนติด
- ถูที่ใช้หุ้มรากควรเป็นสีทึบๆ หรือถ้าเป็นถุงใสควรนำไปไม้มาหุ้มปิดข้างนอกด้วยจึงจะได้ผลดี